

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष १२, अंक १०४ (२)]

शुक्रवार, ऑगस्ट १४, २०२६/श्रावण २३, शके १९४८

[पृष्ठे २५, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ३४४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

सामान्य प्रशासन विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०००३२,
दिनांक १४ ऑगस्ट २०२६.

अधिसूचना

भारताचे संविधान.

क्रमांक शाकानि-२०२६/प्र.क्र.३२/रवका-१.— भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद १६६ च्या खंड (३) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, महाराष्ट्र शासन कार्यालयामावलीत आणखी सुधारणा करण्यासाठी पुढील नियम करत आहेत :-

१. या नियमांस महाराष्ट्र शासन कार्यालयामावली (चौथी सुधारणा) नियम, २०२६ असे म्हणावे.
२. महाराष्ट्र शासन कार्यालयामावलीस जोडलेल्या पहिल्या अनुसूचीमध्ये,-
(१) “शासनाचे विभाग” या शीर्षकाखाली,-

(एक) नोंद क्र. ३, ४ आणि ५ ऐवजी, पुढील नोंदी दाखल करण्यात येतील :-

“३. महसूल विभाग.

४. कृषी विभाग.

५. शालेय शिक्षण विभाग.”;

(दोन) नोंद ११ ऐवजी, पुढील नोंद दाखल करण्यात येईल :-

“११. उद्योग, गुंतवणूक, सेवा व खनिकर्म विभाग.”;

(१)

भाग चार-अ-३४४-१

(तीन) नोंद २० ऐवजी, पुढील नोंद दाखल करण्यात येईल :-

“२०. वैद्यकीय शिक्षण विभाग.”;

(चार) नोंद २३ ऐवजी, पुढील नोंद दाखल करण्यात येईल :-

“२३. सहकार विभाग.”;

(पाच) नोंद २९ ऐवजी, पुढील नोंद दाखल करण्यात येईल :-

“२९. पर्यटन विभाग.”;

(सहा) अनुक्रमांक ३५ वरील नोंदीनंतर, पुढील नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“३६. राजशिष्टाचार विभाग.

३७. माहिती व जनसंपर्क विभाग.

३८. परिवहन विभाग.

३९. वन विभाग.

४०. आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग.

४१. पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग.

४२. क्रीडा विभाग.

४३. कामगार विभाग.

४४. ऊर्जा विभाग.

४५. अन्न व औषध प्रशासन विभाग.

४६. पणन विभाग.

४७. वस्त्रोद्योग विभाग.

४८. सांस्कृतिक कार्य विभाग.”.

(२) शीर्षक ३ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“३. महसूल विभागाला नेमून दिलेले विषय”;

(३) शीर्षक ४ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल:-

“४. कृषी विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(४) शीर्षक ५ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“५. शालेय शिक्षण विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(५) शीर्षक ११ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“११. उद्योग, गुंतवणूक, सेवा व खनिकर्म विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(६) शीर्षक १४ मध्ये, “रोजगार हमी योजनेची अंमलबजावणी” शी संबंधित अनुक्रमांक १४ वरील नोंद वगळण्यात येईल.

(७) शीर्षक २० ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“२०. वैद्यकीय शिक्षण विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(८) शीर्षक २३ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“२३. सहकार विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(९) शीर्षक २९ ऐवजी, पुढील शीर्षक दाखल करण्यात येईल :-

“२९. पर्यटन विभागाला नेमून दिलेले विषय.”;

(१०) शीर्षक ३३ मध्ये, अनुक्रमांक १० वरील नोंदीनंतर, पुढील नोंद जादा दाखल करण्यात येईल :-

“११. रोजगार हमी योजनेची अंमलबजावणी ”;

(११) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ३५ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“३६. राजशिष्टाचार विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- राजशिष्टाचार विभाग

१. राज्यपालांची नियुक्ती व रजा.
२. राज्यपालांच्या निवासाबाबतचा खर्च (बांधकामावरील खर्चासहित).
३. आतिथ्यकारी संघटना.
४. राजशिष्टाचार.
५. विशेष मान्यवर व्यक्तींचे स्वागत इत्यादींसह समारंभ, राष्ट्रीय पोषाख, अधिकृत शोक समारंभ, इत्यादी.
६. वाणिज्यिक अधिकाऱ्यांच्या नियुक्त्या, रजा इत्यादी.
७. अग्रक्रम अधिपत्र व अग्रक्रम तक्ता.
८. शासकीय परिवहन सेवा.

दोन-सर्वसाधारण

९. राजशिष्टाचार विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निर्लेखित करणे.
१०. या सूचीमधील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.
११. या सूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.
१२. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित किंवा शासनाच्या ताब्यातील आणि राजशिष्टाचार विभागाला नेमून दिलेली कामे, जमिनी व इमारती.”.

(१२) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ३६ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“३७. माहिती व जनसंपर्क विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- माहिती व जनसंपर्क विभाग

१. माहिती, जनसंपर्क, प्रसिध्दी व ग्रामीण ध्वनिक्षेपण.
२. प्रसारण (तसेच सामान्य प्रशासन विभागातील नोंद क्र.३५ पहा).
३. अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांचे कार्यालय.
४. वृत्तपत्रे, पुस्तके व मुद्रण प्रक्रिया (मुद्रण व ग्रंथ नोंदणी अधिनियम, १८६७ व मुद्रित बाबींशी संबंधित इतर विधिविधाने यांसह). (शालेय शिक्षण विभागातील नोंद क्र.२४, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातील नोंद क्र.२८ आणि उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागातील नोंद क्र.६ पहा.)

५. प्रदर्शनासाठी चल चित्रपटांना मंजूरी देणे.

६. भारतीय चित्रपटांच्या निर्मितीला व वितरणास उत्तेजन देणे आणि शैक्षणिक व शास्त्रीय चित्रपटांचे प्रदर्शन व उपयोग (गृह विभागातील नोंद क्र. १९ पहा).

दोन-सर्वसाधारण

७. माहिती व जनसंपर्क विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निलेखित करणे.

८. या सूचीमधील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.

९. या सूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

१०. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित किंवा शासनाच्या ताब्यातील आणि माहिती व जनसंपर्क विभागाला नेमून दिलेली कामे, जमिनी व इमारती.”.

(१३) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ३७ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“३८. परिवहन विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- परिवहन विभाग

१. यंत्रचलित वाहने यासह वाहने, मोटार वाहने व सार्वजनिक वाहने (सरकारी कोट्यातून देण्यात आलेल्या मोटार गाड्या, स्कूटर व इतर यंत्रचलित वाहने यांच्या बाबी वगळून) मार्ग परिवहन सेवा (तसेच सामान्य प्रशासन विभागाखालील नोंद क्र.३७ व गृह विभागाखालील नोंद क्र.९ पहा.)

२. रस्त्यावर चालविण्यासाठी योग्य असलेल्या वाहनांवरील कर, मग ती वाहने यंत्रचलित असोत किंवा नसोत. (तसेच महसूल व वन विभागाखालील नोंद क्र.२७ पहा.)

३. रस्त्यावरून नेण्यात येणारा माल व प्रवासी यांच्यावरील कर.

४. टायर व ट्यूब यांचे वितरण करणे, मूल्य नियंत्रण व इतर बाबी.

५. मोटार वाहने (वितरण व विक्री) नियंत्रण आदेश, १९५०, स्कूटर (वितरण व विक्री) नियंत्रण आदेश, १९६० व ट्रॅक्टर्स (वितरण व विक्री) नियंत्रण आदेश, १९७१.

६. महाराष्ट्र मोटार वाहनांचे (अधिग्रहण आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९६५.

७. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ.

८. रेल्वे व तत्सम विषय (नवीन रेल्वे प्रकल्प व रेल्वे स्टेशन नावांसह परंतु रेल्वेवरील व खालील पूल सोडून).

९. भारताच्या संविधानाच्या सातव्या अनुसूचीतील सूची एकमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात न आलेली दळणवळणाची इतर साधने, लहान रेल्वेमार्गासंबंधातील सूची एकमधील तरतुदींच्या अधीन असलेले असे लहान रेल्वेमार्ग, देशांतर्गत जलमार्ग व त्यावरील प्रशुल्क अशा जलमार्गासंबंधात भारताच्या संविधानाच्या सातव्या अनुसूचीतील सूची एक व तीनमधील तरतुदींच्या अधीन येणा-या बाबी. (तसेच नगरविकास विभागाखालील नोंद क्र. २०-क व सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्र.१४-अ पहा).

१०. प्रमुख बंदरांशी संबंधित असलेल्या बाबी (तसेच नगरविकास विभागाखालील नोंद क्र. १०-अ पहा).

११. संसदेने केलेल्या कायद्याखाली किंवा सध्या अस्तित्वात असलेल्या कायद्याखाली किंवा त्याअन्वये प्रमुख बंदरे असल्याचे घोषित करण्यात आले असतील त्याखेरीजची बंदरे.

१२. नौवहन व विमान यांच्या सुरक्षिततेसाठी दीपगृहे यासह प्रकाशनौका, संकेतदीप व इतर तरतुदी.

१३. अंतर्देशीय जलमार्गावर वाहतूक केलेल्या प्रवाशांची व मालाची येणे असलेली रक्कम.

१४. यंत्रावर चालणा-या जहाजांच्या संबंधात देशांतर्गत जलमार्गावरील नौवहन आणि नौपरिवहन आणि राष्ट्रीय जलमार्गाच्या

संबंधातील भारतीय संविधानाच्या सातव्या अनुसूचीत सूची एकमधील तरतुदींच्या अधीनतेने अशा जलमार्गांवरील मार्गांचे नियम, देशांतर्गत जलमार्गांवरील प्रवासी व माल यांची वाहतूक.

१५. भरतीच्या वेळी होणारी जलवाहतूक व नौकानयन यासह सागरी नौवहन व नौपरिवहन, व्यापारी जहाज वाहतुकीसाठी शिक्षण व प्रशिक्षण याची तरतूद व राज्य आंतरदेशीय बाष्प नौका अधिनियमाद्वारे उपबंधित केलेले असे शिक्षण व प्रशिक्षण यांचे विनियमन.

दोन-सर्वसाधारण

१६. परिवहन विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याच्या थकीत रकमा निर्लेखित करणे.

१७. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनार्थ चौकशी व आकडेवारी.

१८. या सूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात आलेल्या फीचा समावेश नसलेली फी.

१९. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहीत असलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि परिवहन विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(१४) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ३८ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“३९. वन विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- वन विभाग

१. वने (सामाजिक वनीकरण वगळून).

२. भारतीय वन सेवेच्या व्यवस्थापनासंबंधातील सर्व बाबी व त्यांच्या नियंत्रणाखालील पदे तसेच, भारतीय वन सेवेतील अधिकाऱ्यांच्या संबंधातील नियुक्त्या, बदल्या, बढत्या, प्रतिनियुक्त्या, रजा, शिस्तभंगाची कारवाई (तसेच सामान्य प्रशासन विभागाखालील नोंद क्रमांक ४९-अ पहा).

३. सामाजिक वनीकरणातील चारा व जळाऊ लाकूड यासह गौण वन उत्पादनाच्या व्यापाराचे नियमन.

४. राष्ट्रीय उपवने (तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्र.७ पहा.)

५. वन्यपक्षी व वन्यप्राणी यांचे संरक्षण करणे.”;

दोन-सर्वसाधारण

६. वन विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निर्लेखित करणे.

७. या अनुसूचीमधील कोणत्याही बाबींच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.

८. या अनुसूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील, परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न येणारी फी.

९. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे विहित असलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि वन विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(१५) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ३९ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“४०. आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग

१. अन्न टंचाई निवारण व अन्न टंचाईविरुद्ध प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे.

२. आग, पूर व इतर नैसर्गिक किंवा सर्वसाधारण आपत्तीमुळे होणाऱ्या हानीसाठी सहाय्य पुरविणे (तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्रमांक १४ पहा).

३. संकटकालीन सहाय्य संघटना (तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्रमांक १४ पहा).

४. आता बांगला देश म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या आधीच्या पूर्व पाकिस्तानातून स्थलांतरित झालेल्या व्यक्तींचे पुनर्वसन व सहाय्य.
५. पाटबंधारे प्रकल्प, जलविद्युत व बहुउद्देशीय प्रकल्प व पाणीपुरवठा प्रकल्प यामुळे विस्थापित झालेल्या व्यक्तींचे पुनर्वसन.
६. पाकिस्तानातून विस्थापित झालेल्या व्यक्तींसाठी गृहनिर्माण योजना आखणे, वसाहती व वसतीस्थाने बसविणे व त्यांचे पुनर्वसन करणे.
७. पाकिस्तानातून विस्थापित झालेल्या व्यक्तींसाठी काम व प्रशिक्षण सोयींची तरतूद करणे.
८. निर्वासित हितसंबंध (विलगीकरण) प्रशासन अधिनियम, १९५१ आणि मुंबई आज्ञार्थी अधिनियम, १९४८.
९. विस्थापित व्यक्तींना भरपाई देण्यासंबंधातील बाबी व विस्थापित व्यक्ती (भरपाई व पुनर्वसन) अधिनियम, १९५४.
१०. नागरी कर्ज योजना व बर्मा निर्वासितांना आगाऊ रकमा.

दोन-सर्वसाधारण

११. आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निर्लेखित करणे.
१२. या अनुसूचीमधील कोणत्याही बाबींच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.
१३. या अनुसूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील, परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न येणारी फी.
१४. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे विहित असलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(१६) अशा प्रकारे जोडलेल्या शीर्षक ४० नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जोडल्या जातील:-

“४१. पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

१. ग्रामीण भागातील दुधाचे उत्पादन व दूध संकलन संघटित करणे.
२. दुग्धशाळा व प्रक्रिया युनिट यांना दूध पुरवठा करण्यासाठी दूध संकलन करणे, परिवहन करणे व इतर सर्व संलग्न कामे पार करणे.
३. नागरी भागातील दुधावर प्रक्रिया करणे व वितरण करणे.
४. दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन करणे.
५. बालान्न म्हणून दूध भुकटी तयार करणे.
६. दुग्धशाळा विकासासंबंधातील सर्व बाबी.
७. पशुसंवर्धन -
 - (एक) पशुविकास.
 - (दोन) शेळी व मेंढी विकास.
 - (तीन) सूकरालय विकास.
 - (चार) कुक्कुट विकास.
८. पशुरोग- अन्वेषण व नियंत्रण.
९. पशुवैद्यकीय सहाय्य.

१०. पशुखाद्य.

११. कत्तल करण्यासाठी दिलेल्या प्राण्यांची योग्यता तपासणे व कत्तल केलेल्या प्राण्यांसंबंधीची व कत्तलखान्यासंबंधीची आकडेवारी ठेवणे. (तसेच नगरविकास विभागातील नोंद क्र.२० ब व ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाखालील नोंद क्र. ५ व १६-अ पहा).

१२. जनावरांस क्रूरतेने वागवण्यास प्रतिबंध.

१३. लोकर उत्पादन, विश्लेषण व संशोधन.

१४. मत्स्य क्षेत्रे व मच्छिमार अधिकार (शासकीय तलावातील मच्छिमार अधिकारांखेरीज). (तसेच महसूल व वन विभागाखालील नोंद क्र.४ पहा).

१५. पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय यांमधील सहकारी संस्था (तसेच सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाखालील नोंद क्र. १७ पहा).

दोन- सर्वसाधारण

१६. पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निर्लेखित करणे.

१७. या सूचीमधील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.

१८. या सूचीमधील कोणत्याही बाबीच्या संबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

१९. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित केलेली किंवा त्यांच्या ताब्यात असलेली आणि पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती. ”.

(१७) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४१ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“४२. क्रीडा विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- क्रीडा विभाग

१. क्रीडा, मनोरंजन व फुरसतीच्या वेळेचे कार्यक्रम.

२. बिगर विद्यार्थी तरूण व प्रौढांसाठी शारीरिक शिक्षण व खेळ.

३. खेळ, क्रीडा, मनोरंजन इ. यांच्या संघटनांचा विकास करणे.

४. शारीरिक शिक्षण, क्रीडा, मनोरंजन व आरोग्य शिक्षण यासंबंधीचे प्रचालन, वाङ्मय व अशा सर्व कार्यांतील संशोधनास उत्तेजन देणे.

५. व्यायामशाळा, आखाडे, क्रीडा संघटना व क्रीडा क्लब याद्वारे करण्यात येणारे त्यांचे कार्य व त्या कार्याचे समन्वयन यांसह क्रीडा सल्लागार परिषद व तिचे कार्य आणि सहायक अनुदानाच्या रूपाने या संस्थांना उत्तेजन देणे.

६. क्रीडा प्रेक्षागाराच्या व्यवस्थापनाची व बांधकामाची जबाबदारी.

७. शिबिरे, भ्रमण (हायकिंग), गिर्यारोहण, जलतरण यांना प्रोत्साहन देणे व क्रीडा महोत्सव भरविणे, क्रीडा संघटना, क्रीडा महोत्सव, खेळ-क्रीडा मनोरंजन यांचे आयोजन.

८. ओव्हल मैदान, क्रॉस मैदान व आझाद मैदान यांसारख्या बृहन्मुंबईतील मैदानांचे व्यवस्थापन व प्रशासन.

९. राष्ट्रीय क्रीडा निधी.

१०. प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण पातळीवर शारीरिक शिक्षण देणे.

११. शिक्षकांना शारीरिक शिक्षण, क्रीडा व मनोरंजनविषयक प्रशिक्षण देणे.

१२. शारीरिक स्वास्थ्य कार्यक्रम व स्वास्थ्य चाचणी.
१३. कुस्ती.
१४. विद्यार्थ्यांसाठी खेळ.
१५. युवक सेवांसह युवक कल्याण.

दोन- सर्वसाधारण

१६. या विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निलेखित करणे.
१७. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.
१८. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या संबंधातील, परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.
१९. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.

२०. विभागाची संबंधित वृत्तपत्रे व पुस्तके यांच्या संबंधातील बाबी. (तसेच सामान्य प्रशासन विभागाखालील नोंद क्रमांक ७० व उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाखालील नोंद क्रमांक ६ आणि उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाखालील नोंद क्रमांक २८ पहा.). ”.

(१८) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४२ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“४३. कामगार विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक-कामगार विभाग

१. कामगारांची परिस्थिती, कामगारांचा भविष्यनिर्वाह निधी व सुखसोयी यांसह कामगार कल्याण.
२. श्रमिक भरपाई, मालकांचे दायित्व, निः समर्थता व वार्धक्य निवृत्तिवेतन.
३. समेट, अभिनिर्णय व लवाद, संप, टाळेबंदी यांसह औद्योगिक व कामगार वाद (तसेच सामान्य प्रशासन विभागाखालील नोंद क्रमांक ५४ पहा).
४. कामगार संघटनांची नोंदणी.
५. कारखाने.
६. बॉयलर.
७. वेतन प्रदान.
८. प्रसूती लाभ.
९. कामगार राज्य विमा (तसेच सार्वजनिक आरोग्य विभागाखालील नोंद क्रमांक ५-क पहा).
१०. औद्योगिक रोजगारांसाठी सामाजिक सुरक्षा व सामाजिक विमा स्थायी आदेश.
११. दुकाने व वाणिज्यिक आस्थापनांमधील सेवेच्या शर्ती इत्यादी.
१२. औद्योगिक व कामगार न्यायालयाच्या शक्ती आणि कार्यक्षेत्रे.

दोन-सर्वसाधारण

१३. कामगार विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची थकबाकी निलेखित करणे.
१४. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.
१५. या अनुसूचीतील कोणत्याही बाबीच्या संबंधातील, परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

१६. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि कामगार विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(१९) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४३ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी दाखल करण्यात येतील :-

“४४. ऊर्जा विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- ऊर्जा विभाग

१. वीज शुल्कासह वीज (शासकीय इमारतीमधील विद्युत संच मांडण्याची बांधणी व परिरक्षण वगळून), (तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्रमांक ८ पहा).

२. भारतीय वीज अधिनियम, १९१०; वीज (पुरवठा) अधिनियम, १९४८, मुंबई उद्वाहन अधिनियम, १९३९, मुंबई वीज (विशेष शक्ती) अधिनियम, १९४८ यांचे प्रशासन.

३. अंबरनाथ वीज पुरवठा.

४. महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळ.

५. औष्णिक वीज केंद्राची बांधणी व औद्योगिक विजेची निर्मिती व वितरण करणे.

६. जल-विद्युत शक्तीची निर्मिती व वितरण.

६-अ. शासकीय विभागाच्या नियंत्रणाखालील ऊर्जा संधारण समन्वयन व कार्यक्रम.

६-ब. नवीन व नवकरणीय ऊर्जा.

दोन-सर्वसाधारण

७. ऊर्जा विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील कोणत्याही हुकूमनाम्याची थकबाकी निर्लेखित करणे.

८. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.

९. या अनुसूचीतील कोणत्याही बाबीच्या संबंधातील, परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

१०. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि ऊर्जा विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती. ”.

२०) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४४ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी दाखल करण्यात येतील:-

“४५. अन्न व औषध प्रशासन विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- अन्न व औषध प्रशासन विभाग

१. अन्नपदार्थ व इतर वस्तू यांतील भेसळ

२. विष अधिनियम, १९१९ (तसेच गृह विभागाखालील नोंद क्रमांक २६ व सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाखालील नोंद क्रमांक २४- अ पहा).

३. औषधिद्रव्ये नियंत्रण प्रशासन संचालनालय, औषधिद्रव्ये व सौंदर्य प्रसाधन अधिनियम, १९४०; औषधिद्रव्ये व मांत्रिक उपचार (आक्षेपार्ह जाहिराती) अधिनियम, १९५४; औषधिनिर्माण अधिनियम, १९४८; औषधिद्रव्ये (नियंत्रण) अधिनियम, १९५०.

दोन-सर्वसाधारण

४. अन्न व औषध प्रशासन विभागास नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची देय असलेली रक्कम निर्लेखित करणे.

५. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी ठेवणे.

६. या सूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

७. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे निहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि अन्न व औषध प्रशासन विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(२१) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४५ नंतर, पुढील शीर्षक, उप-शीर्षक आणि नोंदी दाखल केल्या जातील :-

“४६. पणन विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- पणन विभाग

१. वस्त्रोद्योगासंबंधीच्या औद्योगिक सहकारी संस्था वगळता इतर औद्योगिक सहकारी संस्था म्हणजेच सहकारी तत्त्वावर चालणारे संघटित उद्योग (तसेच उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाखालील नोंद क्रमांक १३ पहा).

२. ग्राहक भांडारे.

३. पशु संवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास, मत्स्यव्यवसाय व वस्त्रोद्योग यासंबंधातील सहकारी संस्था वगळता संस्करण, शेती, ग्राहक इत्यादींसाठी असलेल्या सहकारी संस्था (या अनुसूचीतील नोंद क्रमांक ५५ व कृषी, पशु संवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाखालील नोंद क्रमांक ४५ पहा). "फलोत्पादन कार्यक्रम व " हे शब्द वगळण्यात आले आणि "व नोंद क्र. ११-ड" ऐवजी "व नोंद" हे शब्द समाविष्ट करण्यात आले.]

४. सार्वजनिक आरोग्य व स्वच्छता वगळून बाजार व जत्रा.

५. बाजार वृत्त व संशोधन आणि समन्वित बाजार वृत्त सेवा.

६. प्रतवारी व पणन [(“फलोत्पादन वगळता”) (“तसेच कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाखालील नोंद क्र. ११-क पहा”) हे शब्द वगळण्यात आले.]

७. धान्य आगारे.

८. सहकारी पणन संस्थांची कोठारे.

९. वन कामगार व कामगार कंत्राट संस्था.

१०. सर्वोदय योजना.

११. कांदा खरेदी योजना.

१२. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ.

१३. महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन केंद्र.

१४. वखार अधिनियम.

१५. कृषी उत्पन्न बाजार अधिनियम.

१६. महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन संघ मर्यादित.

१७. महाराष्ट्र राज्य सहकारी ग्राहक संघ.

१८. महाराष्ट्र राज्य तेलबिया व्यापार व औद्योगिक सहकारी संस्था (एमओसीआयसीओएल) (मोसीकोल).

१९. महाराष्ट्र राज्य सहकारी तेलबिया उत्पादक पणन संघ, मर्यादित (महाफेड).

२०. कच्च्या कापसाची एकाधिकार प्रापण योजना व त्याचे संलग्न विषय आणि त्यास संलग्न असलेले अधिनियम व नियमावलीची अंमलबजावणी.

२१. महाराष्ट्र राज्य सहकारी कापूस उत्पादक पणन संघ.

२२. मुंबई कापूस वटन व दाबणी गिरणी अधिनियम, १९२५.

२३. महाराष्ट्र कच्चा कापूस (प्रापण, संस्करण व पणन) अधिनियम, १९७१.

दोन-सर्वसाधारण

२४. पणन विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची देय असलेली रक्कम निर्लेखित करणे.

२५. या सूचीतील कोणत्याही बाबींच्या प्रयोजनांसाठी चौकशी आणि आकडेवारी ठेवणे.

२६. या सूचीतील कोणत्याही बाबींच्या संबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

२७. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे विहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि पणन विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

(२२) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४६ नंतर, पुढील शीर्षक, उप-शीर्षक आणि नोंदी दाखल केल्या जातील:-

“४७. वस्त्रोद्योग विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- वस्त्रोद्योग विभाग

१. हातमाग, यंत्रमाग व सहकारी सूत गिरणी उद्योग (तसेच उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाखालील नोंद क्रमांक १३ पहा).

२. आजारी व बंद पडलेल्या कापड गिरण्या / उपक्रम यांना सहाय्य देणे.

३. मनुष्यनिर्मित तंतूसह इतर सर्व तंतू.

४. वस्त्रोद्योग धोरण.

५. औद्योगिक व वित्तीय पुनर्रचना मंडळ (बायफर) वस्त्रोद्योग कंपन्यांच्या संबंधातील बाबी.

६. संचालक, हातमाग, यंत्रमाग व सहकारी वस्त्रोद्योग, नागपूर.

७. पश्चिम महाराष्ट्र विणकर केंद्र सहकारी महासंघ मर्यादित, सोलापूर (वेमकोटेक्स), विदर्भ विणकर केंद्र सहकारी संस्था मर्यादित, नागपूर (व्हीसीडब्ल्यू), महाराष्ट्र राज्य हातमाग सहकारी महासंघ मर्यादित, मुंबई (महाटेक्स).

८. लोकरीचे तयार कपडे, पेशीमय तंतू (एम.एस.आय.डी.चा पैठण्यांचा कारखाना किंवा औरंगाबाद पैठण येथे तयार होणारे रेशमी कापड इत्यादी खेरीज हस्तव्यवसायाद्वारे तयार केलेले कापड).

९. महाराष्ट्र राज्य वस्त्रनिर्माण महामंडळ.

१०. मराठवाडा वस्त्रनिर्माण महामंडळ मर्यादित (टेक्सकॉम).

११. खादी.

१२. लोकरी, हातमाग, तयार कपडे, पेशीमय तंतू, ज्यूट उत्पादन यासंबंधात निर्यात होणाऱ्या उत्पादनाचा विकास व विस्तार करणे.

१३. अधिदान आयुक्त.

१४. महाराष्ट्र राज्य यंत्रमाग महामंडळ.

१५. सुती कापड नियंत्रण आदेश, १९४८ याची अंमलबजावणी सूत व बिगर सुतावर चालणाऱ्या यंत्रमागांची प्रतिष्ठापना, स्थलांतर करणे इत्यादी. सूत विक्रेत्यांना परवाने देणे व त्यांचे नूतनीकरण करणे (तसेच अन्न, नागरीपुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाखालील नोंद क्रमांक ५ पहा).

१६. सुती, लोकर, रेशीम किंवा मनुष्यनिर्मित इतर कोणतेही तंतू यांचा वापर करणाऱ्या औद्योगिक सहकारी संस्था, यात कच्चे साहित्य म्हणून सुती किंवा बिनधुवट कापड तयार करणे व तयार माल/वस्त्र निर्माण करणे.

१७. कापूस, लोकर, रेशीम किंवा मनुष्यनिर्मित इतर कोणतेही तंतू यांचा वापर करणाऱ्या सहकारी संस्करण संस्था, यात संस्करण व तयार माल/वस्त्रनिर्मितीसाठी कच्चे साहित्य म्हणून सुती किंवा बिनधुवट कापड तयार करणे. (तसेच या अनुसूचीतील नोंद क्र.१७ पहा.)

१८. रेशीम उत्पादन.

दोन-सर्वसाधारण

१९. वस्त्रोद्योग विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची देय असलेली रक्कम निर्लेखित करणे.

२०. या सूचीतील कोणत्याही बाबींच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी ठेवणे.

२१. या सूचीतील कोणत्याही बाबींच्या संबंधातील परंतु कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

२२. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे विहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि वस्त्रोद्योग विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती. ”.

(२३) अशा प्रकारे जादा दाखल केलेल्या शीर्षक ४७ नंतर, पुढील शीर्षक, उप- शीर्षक आणि नोंदी जादा दाखल करण्यात येतील :-

“४८. सांस्कृतिक कार्य विभागाला नेमून दिलेले विषय

एक- सांस्कृतिक कार्य विभाग

१. नवीन चित्रपट केंद्रे स्थापन करण्याची व वाढ करण्याची जबाबदारी.

२. मराठी चित्रपट महोत्सवाचे आयोजन करणे, उत्कृष्ट चित्रपटांविषयी अधिनिर्णय देणे व त्यांना पुरस्कार देणे.

३. राज्याची मालकी असलेली दोन नाट्यगृहे म्हणजे रवींद्र नाट्य मंदिर व रंगभवन ही नाट्यगृहे चालविणे व मुंबई येथील कावसजी जहांगीर सभागृह व कोल्हापूर येथील केशवराव भोसले नाट्यगृह यांचे व्यवस्थापन करणे.

४. मराठी नाट्य महोत्सव, महाराष्ट्र राज्य संगीत महोत्सव, महाराष्ट्र राज्य तमाशा महोत्सव व महाराष्ट्र राज्य नाट्य महोत्सव यांचे आयोजन करणे.

५. सांस्कृतिक व मनोरंजन क्षेत्रामध्ये काम करणाऱ्या विभिन्न कलापथकांना व सांस्कृतिक संस्थांना सहायक अनुदान देणे.

६. संगीत, कला इ. क्षेत्रातील ज्या कलाकारांना वार्धक्यामुळे किंवा अपंगत्वामुळे स्वतःचा निर्वाह करता येत नाही अशा कलाकारांना, नाट्यकलावंतांना व व्यक्तींना अर्थसहाय्य देणे.

७. भारत सरकारच्या वार्धक्य व एकात्मिकृत योजनेखाली कलाकारांना व लेखकांना अर्थसहाय्य देणे.

८. नाट्य व संगीत क्षेत्रातील वृद्ध किंवा मृत झालेल्या श्रेष्ठ संगीतकारांच्या जुन्या व दुर्मीळ असलेल्या ग्रामोफोन तबकड्यांची ध्वनिफीत तयार करणे.

९. जवानांच्या मनोरंजनासाठी सीमा भागात पाठविण्याकरिता सांस्कृतिक कलापथकांची निवड करणे व आंतरराज्यीय कलापथकांचे स्वागत करणे.

१०. नृत्य, नाट्य व संगीत शाळांना सहायक अनुदान देणे.

११. भारत सरकारचे शिक्षण मंत्रालय आणि शिक्षण विभागाखालील युनेस्को संस्था यांनी पुरस्कृत केलेल्या विदेशी सांस्कृतिक प्रतिनिधी मंडळाशी संबंधित काम.

१२. राष्ट्रीय नाट्य महोत्सवांमध्ये भाग घेण्यासाठी नाट्य पथके पाठविणे.

१३. नवी दिल्ली येथे आयोजित करण्यात येणाऱ्या प्रजासत्ताक दिनाच्या सोहळ्यात भाग घेण्यासाठी लोकनृत्य पथके पाठवणे.

१४. नाट्यगृहे व नाट्यप्रयोग याविषयी धोरणात्मक निर्णय घेणे.

१५. पुरातत्वशास्त्र व संग्रहालय.

(तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्रमांक ४ पहा).

१६. राज्य हिंदी अकादमी.

१७. राज्य सिंधी अकादमी.

१८. वाङ्मय पुरस्कार.

१९. राज्य दर्शनिका, स्मृतिग्रंथ इ.

२०. अभिलेख व हस्तलिखिते यासंबंधातील कामे (तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभागाखालील नोंद क्रमांक ४ पहा).

२१. महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ.

२२. कोल्हापूर चित्रनगरी महामंडळ, कोल्हापूर.

२३. रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळ.

२४. पु. ल. देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमी.

२५. राज्य गुजराथी अकादमी.

दोन -सर्वसाधारण

२६. सांस्कृतिक कार्य विभागाला नेमून दिलेल्या कोणत्याही विषयासंबंधातील हुकूमनाम्याची देय असलेली रक्कम निर्लेखित करणे.

२७. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या प्रयोजनासाठी चौकशी व आकडेवारी.

२८. या सूचीतील कोणत्याही बाबीच्या संबंधात परंतु, कोणत्याही न्यायालयात स्वीकारण्यात न आलेली फी.

२९. राज्याच्या प्रयोजनासाठी शासनाकडे विहित केलेली किंवा शासनाच्या ताब्यात असलेली आणि सांस्कृतिक कार्य विभागाला नेमून दिलेली बांधकामे, जमिनी व इमारती.”.

३. अनुक्रमांक ३६ ते ४८ वर विनिर्दिष्ट केलेल्या विभागांना सोपवलेल्या विषयांच्या नोंदी, हे नियम लागू होण्यापूर्वी ज्या विभागांतर्गत त्या सोपवण्यात आल्या होत्या, त्या विभागांच्या विषयांच्या यादीतून वगळण्यात आल्याचे मानण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

राजेश अग्रवाल,
शासनाचे मुख्य सचिव.

GENERAL ADMINISTRATION DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mumbai 400 032,

Dated the 14th August 2026.

NOTIFICATION

CONSTITUTION OF INDIA.

No.ROB-2026/C.R.32/O&M-1.— In exercise of the powers conferred by clause (3) of article 166 of the Constitution of India, the Governor of Maharashtra is hereby pleased to make the following rules further to amend the Maharashtra Government Rules of Business as follows, namely:-

1. These rules may be called the Maharashtra Government Rules of Business (Fourth Amendment) Rules, 2026.

2. In the FIRST SCHEDULE appended to the Maharashtra Government Rules of Business,-

(1) under the heading “DEPARTMENTS OF GOVERNMENT”,-

(i) for entries 3, 4 and 5, the following entries shall be substituted, namely :-

“3. Revenue Department.

4. Agriculture Department.

5. School Education Department.”;

(ii) for entry 11, the following entry shall be substituted, namely :-

“11. Industries, Investment, Services and Mining Department.”;

(iii) for entry 20, the following entry shall be substituted, namely :-

“20. Medical Education Department.”;

(iv) for entry 23, the following entry shall be substituted, namely :-

“23.Co-operation Department.”;

(v) for entry 29, the following entry shall be substituted, namely :-

“29.Tourism Department.”;

(vi) after entry at serial number 35, the following entries shall be added, namely :-

“36. Protocol Department.”

37. Information and Public Relations Department.

38.Transport Department.

39. Forests Department.”

40.Disaster Management, Relief and Rehabilitation Department.

41. Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department.

42. Sports Department.

43. Labour Department.

44. Energy Department.

45.Food and Drugs Administration Department.

46. Marketing Department.

47. Textiles Department.”

48. Cultural Affairs Department.”.

- (2) For the heading 3, the following heading shall be substituted, namely:-
“3.Subjects allotted to Revenue Department”;
- (3) For the heading 4, the following heading shall be substituted, namely:-
“4.Subjects allotted to Agriculture Department.”;
- (4) For the heading 5, the following heading shall be substituted, namely:-
“5.Subjects allotted to School Education Department.”;
- (5) For the heading 11, the following heading shall be substituted, namely:-
“11. Subjects allotted to Industries, Investment, Services and Mining Department.”;
- (6) In the heading 14, entry at serial number 14 relating to “Implementation of Employment Guarantee Scheme” shall be deleted.
- (7) For the heading 20, the following heading shall be substituted, namely:-
“20. Subjects allotted to Medical Education Department.”;
- (8) For the heading 23, the following heading shall be substituted, namely:-
“23. Subjects allotted to Co-operation Department.”;
- (9) For the heading 29, the following heading shall be substituted, namely:-
“29. Subjects allotted to Tourism Department.”;
- (10) In the heading 33, after entry at serial number 10, the following entry shall be added, namely:-
“11. “Implementation of Employment Guarantee Scheme”.
- (11) after the heading 35, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“36. Subjects allotted to Protocol Department

I- Protocol Department

1. Appointment and leave of the Governor.
2. Expenditure in connection with the Governor’s residence (including works expenditure).
3. Hospitality organisations.
4. Protocol.
5. Ceremonies including reception etc. at illustrious Personages, Dress, Official mourning etc.
6. Consultor officers appointment including leave etc.
7. Warrant of Precedence and Table of Precedence.
8. Government Transport Service.

II-General

9. Writing off arrears of amounts due under any decree relating to any subject allotted to the Protocol Department.
10. Inquiries and statistics for the purposes of any matter in this Schedule.
11. Fees relating to any matter in this Schedule but not recoverable in any court.
12. Works, lands and buildings vested in or in the possession of the Government for the purposes of the State and allotted to the Protocol Department.”.

(12) after the heading 36, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“37. Subjects allotted to Information and Public Relations Department

I- Information and Public Relations Department

1. Information, public relations, publicity and rural broadcasting.
2. Broadcasting (also see Entry No. 35 under the General Administration Department).
3. The office of the Examiner of Books and Publications.
4. Newspapers, books and printing processes (including the Press and Registration of Books Act, 1867, and other legislation dealing with printed matter). (Also see Entry No. 24 under the School Education Department, Entry No. 28 under the Higher and Technical Education Department, and Entry No. 6 under the Industries, Energy and Labour Department.)
5. Sanctioning of Cinematograph for exhibition.
6. Encouragement of the production and distribution of Indian films and Exhibition and use of educational and scientific films.(also see Entry No. 19 under the Home Department).

II-General

7. Writing off arrears of amounts due under any decree relating to any subject allotted to the Information and Public Relations Department.
8. Inquiries and statistics for the purposes of any matter in this Schedule.
9. Fees relating to any matter in this Schedule but not recoverable in any court.
10. Works, lands and buildings vested in or in the possession of the Government for the purposes of the State and allotted to the Information and Public Relations Department.”.

(13) after the heading 37, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“38. Subjects allotted to Transport Department

I- Transport Department

1. Vehicles including mechanically propelled vehicles, motor vehicles and public vehicles (excluding matters relating to motor cars, scooters and other mechanically propelled vehicles allotted from the Government quota); road transport services.
2. Taxes on vehicles suitable for use on roads, whether mechanically propelled or not.
3. Taxes on goods and passengers carried by road.
4. Distribution, price control and other matters relating to tyres and tubes.
5. Motor Vehicles (Distribution and Sale) Control Order, 1950; Scooters (Distribution and Sale) Control Order, 1960; and Tractors (Distribution and Sale) Control Order, 1971.
6. Maharashtra Motor Vehicles (Acquisition and Control) Act, 1965.
7. Maharashtra State Road Transport Corporation.
8. Railways and similar subjects (including new railway projects and names of railway station, but excluding railway bridges over and under railways).
9. Other means of communication not specified in List I of the Seventh Schedule to the Constitution of India; minor railways subject to the provisions of List I; minor railways subject to the provision of List I; inland waterways and traffic thereon; subject to the provisions of Lists I and III of the Seventh Schedule.
10. Matters relating to major ports.

11. Ports other than those declared to be major ports by or under law made by Parliament or existing law.

12. Lighthouses, including lightships, signal lights and other provisions for the safety of navigation and aircraft.

13. Fess/Dues leviable in respect of passengers and goods carried on inland waterways.

14. Shipping and navigation on inland waterways as regards to mechanically propelled vessels, and the rule of the Road on such waterways; carriage of passengers and goods on inland waterways, subject to List I of the Seventh Schedule.

15. Maritime shipping and navigation, including shipping and Navigations on tidal waters; provision for education and training for mercantile marine shipping; regulation of such education and training as provided by the State Inland Steam Vessels Act.

II-General

16. Writing off arrears due under decrees relating to any subject allotted to the Transport Department.

17. Enquiries and statistics for the purposes of any matter in this List.

18. Fees relating to any matter in this List, but excluding fees taken in any Court.

19. Buildings, lands and other immovable property vested in, or in the possession of, the Government for the purposes of the State and allotted to the Transport Department.”.

(14) after the heading 38, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“39. Subjects allotted to Forests Department

I- Forests Department

1) Forests (excluding social forestry)

2) All matters relating to the management of the Indian Forest Service and posts under its control, as well as appointments, transfers, promotions, deputations, leave, and disciplinary proceedings concerning Indian Forest Service officers (also see Entry No. 49-A under the General Administration Department).

3) Regulation of trade in minor forest produce, including fodder and firewood, within social forestry.

4) National Parks.

5) Protection of wild birds and wild animals.”;

II-General

6) Writing off outstanding dues related to any subject assigned to the Forest Department.

7) Inquiries and statistics for the purposes of any matters in this Schedule.

8) Fees related to any matters in this Schedule, but which are not admissible in any court.

9) Constructions, lands, and buildings assigned to the Forest Department that are vested in the Government or in the possession of the Government for State purposes.”.

(15) after the heading 39, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“40. Subjects allotted to Disaster Management, Relief and Rehabilitation Department**I-Disaster Management, Relief and Rehabilitation Department**

1. Undertaking measures for the prevention and mitigation of food scarcity and famine.
2. Providing relief and assistance for losses caused by fire, floods, and other natural or general calamities. (See also Entry No. 14 under the Public Works Department.)
3. Emergency Relief Organisation. (See also Entry No. 14 under the Public Works Department.)
4. Rehabilitation and assistance to persons who migrated from the former East Pakistan (now Bangladesh).
5. Rehabilitation of persons displaced due to irrigation projects, hydroelectric projects, multipurpose projects, and water supply projects.
6. Formulating housing schemes, establishing colonies and settlements, and undertaking the rehabilitation of persons displaced from Pakistan.
7. Providing employment opportunities and vocational training facilities for persons displaced from Pakistan.
8. The Refugee Interests (Alienation) Administration Act, 1951 and The Bombay Mandate Act, 1948.
9. Matters relating to compensation for displaced persons and the Displaced Persons (Compensation and Rehabilitation) Act, 1954.
10. Urban Loan Scheme and advances to Burma refugees.

II-General

11. Writing off arrears of claims under any order relating to any matter allotted to the Disaster Management, Relief and Rehabilitation Department.
12. Inquiries and collection of statistics for the purposes of any of the matters specified in this Schedule.
13. Fees relating to any of the matters specified in this Schedule which are not recoverable through any court of law.
14. Works, lands and buildings vested in, or under the control of, the Government for the purposes of the State and allotted to the Disaster Management, Relief and Rehabilitation Department.”.

(16) after the heading 40, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“41. Subjects allotted to Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department**I-Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department**

1. Organizing milk production and milk collection from rural areas.
2. Collection, transport and all allied operations for supply of milk to dairies and processing units.
3. Processing and distribution of milk in urban areas.
4. Production of milk products.
5. Milk powder as baby food.
6. All matters connected with development of dairies.
7. Animal Husbandry.

- (One) Cattle Development;
- (Two) Sheep and Goat Development;
- (Three) Piggery Development;
- (Four) Poultry Development.

8. Animal diseases- Investigations and Control.
9. Veterinary aid
10. Animal feed.
11. Fitness of animals tendered for slaughter and maintenance of statistics regarding animals slaughtered and slaughter houses. (See also entry no. 20-b under Urban Development Department and entry no. 5 and 16-a under Rural Development Department.)
12. Prevention of cruelty to animals.
13. Wool Production Analysis and Research.
14. Fisheries and fishing rights (excluding fishing rights in Government tanks) (See also entry no. 4 under Revenue and Forest Department)
15. Co-operative societies in Animal Husbandry, Dairies and Fisheries. (See also entry no. 17 under Co-operation, Marketing and Textiles Department.)

II-General

16. Writing off decretal dues in respect of any subject allotted to the Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department.
17. Inquiries and statistics for the purpose of any matter in this list.
18. Fees in respect of any matters in this list, but not including fees taken in any Court.
19. Works, lands and building vested in, or in the possession of Government for the purposes of the State and assigned to the Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department. ”.

(17) after the heading 41, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“42. Subjects allotted to Sports Department

I- Sports Department

1. Sports, recreation and leisure-time programmes.
2. Physical education and games for non-student youth and adults.
3. Promotion of organisations engaged in sports, games and recreation.
4. Promotion of physical education, sports, recreation and health education, literature and encouragement of research in all such activities.
5. Sports Advisory Council and its functions, including the activities carried out by gymnasiums, akhadas, sports organisations and sports clubs, coordination of such activities, and encouragement to these institutions by way of grants-in-aid.
6. Responsibility for the management and construction of sports stadia.
7. Promoting camping, hiking, mountaineering, swimming and organizing sports festivals, sports organisations, organizing sports festivals, sports and entertainment.
8. Management and administration of grounds in Greater Mumbai such as Oval Maidan, Cross Maidan and Azad Maidan.
9. National Sports Fund.

भाग चार-अ-३४४-४

10. Physical education at the primary and secondary education levels.
11. Training of teachers in physical education, sports and recreation.
12. Physical fitness programmes and fitness testing.
13. Wrestling.
14. Games for students.
15. Youth services including youth welfare.

II-General

16. Writing off amounts due under decrees relating to any subject allotted to this Department.
17. Enquiries and statistics for the purposes of any matter in this List.
18. Fees relating to any matter in this List, but excluding fees taken in any Court.
19. Buildings, lands and other immovable property vested in, or in the possession of, the Government for the purposes of the State and allotted to the Department.
20. Matters relating to Departmental publications and books. (See also Entry No. 70 under the General Administration Department, Entry No. 6 under the Industries, Energy and Labour Department and Entry No. 28 under the Higher and Technical Education Department.). ”.

(18)after the heading 42, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“43. Subjects allotted to Labour Department

I- Labour Department

1. Labour welfare, including the conditions of labour, provident fund and amenities for labour.
2. Workers' compensation, employers' liability, disability and old-age pensions.
3. Industrial and labour disputes, including conciliation, adjudication, arbitration, strikes and lockouts (also see Entry No. 54 under the General Administration Department).
4. Registration of trade unions.
5. Factories.
6. Boilers.
7. Payment of wages.
8. Maternity benefits.
9. Employees' State Insurance (also see Entry No. 5-A under the Public Health Department).
10. Social security and social insurance for industrial employment and Standing Orders.
11. Conditions of service in shops and commercial establishments, etc.
12. Powers and jurisdiction of Industrial and Labour Courts.

II- General

13. Writing off arrears of amounts due under any decree relating to any subject allotted to the Labour Department.
14. Inquiries and statistics for the purposes of any matter in this Schedule.
15. Fees relating to any matter in this Schedule but not recoverable in any court.
16. Works, lands and buildings vested in or in the possession of the Government for the purposes of the State and allotted to the Labour Department. ”.

(19) after the heading 43, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“44. Subjects allotted to Energy Department

I-Energy Department

1. Electricity, including electricity duty (excluding installation, construction and maintenance of electrical installations in Government buildings) (also see Entry No. 8 under the Public Works Department).

2. Administration of the Indian Electricity Act, 1910; the Electricity (Supply) Act, 1948; the Bombay Lift Act, 1939; and the Bombay Electricity (Special Powers) Act, 1948.

3. Ambernath Electricity Supply.

4. Maharashtra State Electricity Board.

5. Construction of thermal power stations and generation and distribution of industrial power.

6. Generation and distribution of hydro-electric power.

6A. Energy conservation coordination and programmes under the control of Government Departments.

6B. New and Renewable Energy.

II- General

7. Writing off arrears of amounts due under any decree relating to any subject allotted to the Energy Department.

8. Inquiries and statistics for the purposes of any matter in this Schedule.

9. Fees relating to any matter in this Schedule but not recoverable in any court.

10. Works, lands and buildings vested in or in the possession of the Government for the purposes of the State and allotted to the Energy Department. ”.

(20) after the heading 44, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“45. Subjects allotted to Food and Drugs Administration Department

I-Food and Drugs Administration Department

1. Adulteration of foodstuffs and other articles.

2. The Poisons Act, 1919 (See also Entry No. 26 under Home Department and Entry No. 24-A under Social Justice and Special Assistance Department).

3. Directorate of Drugs Control Administration; The Drugs and Cosmetics Act, 1940; The Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954; The Pharmacy Act, 1948; and the Drugs (Control) Act, 1950.

II-General

4. Writing off amounts due under any order relating to any subject allotted to the Food and Drugs Administration Department.

5. Conducting inquiries and maintaining statistics for the purposes of any matter included in this List.

6. Fees relating to any matter included in this List but not accepted in any court.

7. Works, lands and buildings vested in or in the possession of the Government for the purposes of the State and allotted to the Food and Drugs Administration Department. ”.

(21) after the heading 45, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“46. Subjects allotted to Marketing Department

I- Marketing Department

1. Industrial Co-operatives i.e. Industries organised on Co-operative Basis but excluding Industrial Co-operatives relating to Textiles (See also entry 13 under the Industries, Energy and Labour Department).

2. Consumers Stores.

3. Cooperative societies for publishing, agriculture, consumers, etc., except those relating to animal husbandry, dairy development, fisheries and textile industries [(See entry no. 55 in this Schedule and entry no. 45 under the Agriculture, Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department). The words “Horticulture Programme and” were omitted and for “and Entry No. 11-D” the words “and Entry” were inserted.

4. Market and Fairs excluding public health and sanitation.

5. Marketing Intelligence and Research and Co-ordinated Market News Services.

6. Grading and Marketing [(The words “except horticulture” (also see entry No. 11C under the Department of Agriculture, Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries)” were omitted.)]

7. Grain Depots.

8. Godowns of Co-operative Marketing Societies.

9. Forests Laborers and Labour Contract Societies.

10. Sarvodaya Scheme.

11. Onion Purchase Scheme.

12. The Maharashtra State Warehousing Corporation.

13. The Maharashtra State Agricultural Marketing Bureau.

14. Warehousing Act.

15. Agriculture Produce Marketing Act.

16. Maharashtra State Co-operative Marketing Federation Limited.

17. Maharashtra State Co-operative Consumers Federation.

18. Maharashtra State Oilseeds Trading and Industrial Cooperative Society (MOCICOL).

19. The Maharashtra State Co-operative Oilseed Growers Marketing Federation Limited (MAHAFED)

20. Scheme for Monopoly Procurement of Raw Cotton and its allied subjects and administration of Acts and Rules Connected therewith.

21. Maharashtra State Co-operative Cotton Growers Marketing Federation.

22. The Bombay Cotton Ginning and Pressing Factories Act, 1925.

23. The Maharashtra Raw Cotton (Procurement, Processing and Marketing) Act, 1971.

II-General

24. Writing off of decretal dues in respect of any subject allotted to the Marketing Department.

25. Inquiries and Statistics for the purpose of any of the matters in this List.

26. Fees in respect of any of the matters in this list but not including fees taken in any Court.

27. Works, lands and buildings vested in or in the possession of Government for the purposes of the State and assigned to the Marketing Department. ”.

(22) after the heading 46, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“47. Subjects allotted to Textiles Department

I- Textiles Department

1. Handlooms, Power looms and Co-operative Spinning Mill Industries (See also entry No.13 under Industries, Energy and Labour Department).

2. Assistance to sick and closed Textile Mills/Undertakings.

3. All fibers including man-made fibers.

4. Textile Policy.

5. Board of Industrial and Financial Reconstruction (BIFR) matters relating to Textile Companies.

6. Director of Handlooms, Power looms and Co-operative Textile Industries, Nagpur.

7. Western Maharashtra Weavers Central Co-operative Association Limited, Solapur (WEMCOTEX), ‘Vidarbha Weavers Central Co-operative Society Limited, Nagpur (VCW), Maharashtra State Handloom Co-operative Federation Limited, Mumbai (MAHATEX)

8. Woolen Readymade garments, cellulosic fibers (Textiles part of handicrafts other than like M.S.L.D.’s Plants of Paithanis or Aurangabad-Paithan, etc.).

9. Maharashtra State Textiles Corporation.

10. Textiles Corporation Of Marathwada Limited (TEXCOM).

11.Khadi.

12.Development and expansion of export production in relation to textiles, woolens, handlooms, readymade garments, cellulosic fibers, jute products.

13.Commissioner of Payments.

14.Maharashtra State Power looms Corporation.

15.Administration of Cotton Textiles Control Order, 1948. Issue and renewal of license of Yarn dealers, installation transfer etc. of Power looms running on cotton yarn and non-yarn (See also Entry No.5 under Food, Civil Supplies and Consumer Protection Department).

16. Industrial Co-operatives which use Cotton Wool, Silk or any other man-made fibers, yarn or grey cloth as raw material and produce finished/textile products.

17.Co-operative processing societies which use Cotton, Wool, Silk or any other man-made fibers, yarns or grey cloth as raw material for processing and produce finished/textile products. (See also entry No.17 of this list.).

18.Sericulture.

II-General

19.Writing off of decretal dues in respect of any subject allotted to the Textiles Department.

20.Inquiries and Statistics for the purpose of any of the matters in this List.

21.Fees in respect of any of the matters in this list but not including fees taken in any Court.

22.Works, lands and buildings vested in or in the possession of Government for the purposes of the State and assigned to the Textiles Department. ”.

(23) after the heading 47, as so added, the following heading, sub-heading and entries shall be added, namely:-

“48. Subjects allotted to Cultural Affairs Department

I- Cultural Affairs Department

1. Responsibility for establishing and expanding new film cities.
2. Organising the Marathi Film Festival, adjudicating on outstanding films, and conferring awards on them.
3. Running the two State-owned theatres, namely, Ravindra Natya Mandir and Rangbhavan, and managing the Cowasji Jehangir Hall, Mumbai and Keshavrao Bhosale Natyagriha, Kolhapur.
4. Organising the Marathi Natya Mahotsav, Maharashtra State Music Festival, Maharashtra State Tamasha Festival, and Maharashtra State Drama Festival.
5. Providing grants-in-aid to various cultural troupes and cultural institutions working in the field of culture and entertainment.
6. Providing financial assistance to artists, theatre artists, and persons in the fields of music, art, etc., who are unable to support themselves owing to old age or disability.
7. Providing financial assistance to artists and writers under the Old Age and Integrated Scheme of the Government of India.
8. Preparing sound recordings of the old and rare gramophone records of senior musicians, living or deceased, in the fields of drama and music.
9. Selecting cultural troupes to be sent to border areas for the entertainment of soldiers, and welcoming inter-State cultural troupes.
10. Providing grants-in-aid to schools of dance, drama, and music.
11. Work relating to foreign cultural delegations sponsored by the Ministry of Education, Government of India, and UNESCO institutions under the Department of Education.
12. Sending drama troupes to participate in National Drama Festivals.
13. Sending folk-dance troupes to participate in the Republic Day celebrations held at New Delhi.
14. Taking policy decisions relating to theatres and drama performances.
15. Archaeology and Museums. (Also see entry No. 4 under the Public Works Department).
16. State Hindi Academy.
17. State Sindhi Academy.
18. Literary Awards.
19. State Gazetteer, Commemorative Volumes, etc.
20. Matters relating to records and manuscripts (also see entry No. 4 under the Public Works Department).
21. Maharashtra Film, Stage and Cultural Development Corporation.
22. Kolhapur Chitranagari Corporation, Kolhapur.
23. Stage Performances Scrutiny Board.
24. P. L. Deshpande Maharashtra Kala Academy.
25. State Gujarati Academy.

II-General

26. Waiving amounts due under any decree relating to any subject allotted to the Cultural Affairs Department.

27. Enquiries and statistics for the purposes of any matter in this list.

28. Fees not taken in any Court, in connection with any matter in this list.

29. Buildings, lands and premises prescribed for, or held by, Government for the purposes of the State and allotted to the Cultural Affairs Department. ”.

3. The subject entries which are allotted to the Departments specified at entries 36 to 48, shall be deemed to be deleted from the list of subjects allotted to the Department under whom they were allotted, prior to the commencement of these rules.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

RAJESH AGGARWAL,
Chief Secretary to Government.